

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, Mart 7 1929

Sayı: 119

Bir kaç İsim Hakkında

Bu makalenin dar hududu içinde, bir iki başka edip ve şair bir de musikişinas ile beraber — ve zannedirim ki bizde ilk defa olarak — bahsetmek istediğim Emile Henriot, meselâ eserleri yuzbinlerce nüsha basılan, seyahat ve servet romancısı Dekobra'nın yanında duyulmamış bir kimsedir. Fakat, iki sene kadar evvel İstanbula geldiği zaman kitaplarını falan kitapçıdan gözü önünde alacakların bu kitaplarını imzahyacağını bir nimet gibi ilân ettiren bu Mr. Dekobra ve bu ayar muharrirlerle edebiyat arasında, pek büyük ve hiç bir satışın dolduramayacağı boşluklar vardır. Şöhreti nisbeten pek mahdut bir daireyi geçmeyen Henriot ise, yarınki edebiyat tarihlerinde bir ismi olacak bir adamdır, ve hassas bir şair, kıymetli bir romancı ve edebiyat tarihinde ihtisas sahibi sıfatıyla üç cepheli bir şahsiyete maliktir.

(Illustration) gazetesinde, bilmem nazamandan beri karikatürler yapan Tuluzlu bir ressamın oğludur. Yaşı artık kırkı geçmiş. İlk önce nazım yazmış, ve sonra, cihan harbi esnasında (Temps) a cehpe mektupları göndermiş. Eski ve ya dünkü edebiyata ait yazılarını altı yedi seneden beri (Temps) sütunlarında her hafta görür ve alelekser

okurum. Bunlar, daima mevzuunu, derdesti intişar ve kendine tevdi olunmuş bir eserin tetkiki teşkil eden, ve neşriyat hayatımızın eski ve yeni fakrı sebebiyle bizde yazılması kabil olmayan, kısa ve çoğu güzel etütlerdir.

Bir iki büyük hikâye de yazmış olan Henriotnun en kıymetli eseri, (Aricie Brun ou les vertus bourgeoises) isminde bir romandır ki, 1926 da Académie Française'in roman mükâfatını kazandı. Bunda, galiba kendi çocukluğunun hatıratından da istifade ederek, muharrir fransız vilâyetlerinde harbe takaddüm eden hayatı kudretle tasvir eder. Şiirlerine gelince, ilkleri tâ 1903 te yazılmış olan bu şiirler, bu defa kitap şeklinde toplandı. Hislerin sadeliğiyle Coppée'yi, ve birden baş kaldıran bir gururla Vigny'yi hatırlatan bu şiirlerin bazısı da, Henri de Règnier'yi düşündürüyor.

Pek meşhur tiyatro müelliflerinden Brioux'nün tesis eylediği mühim bir naktî mükâfatı geçen sene tam 237 rakip arasında kazanan Edouard Schneider'de bellenmeğe değer bir isimdir. Bir hayli roman ve piyes yazmış; bunlardan bilhassa (Le Dieu d'argile) maruftur. Brioux, mükâfatını kazanacak olan piyesin, sırf halkın hoşuna giderek para kazanmak maksadile değil

yüksek bir ahlâk gayesi istihtaf ederek yazılmış olmasını şart koymuştu. Shneider'in bütün eserleri bu şartı tatmin ettiği gibi, mükâfatı kazanan (L'exaltation) piyesi de hakikaten güzel ve temiz bir eser. Kocasını uğruna terkettiği aşığı da Kocasını da ölmüş bir kadın, sekiz sene evvel bırakıp gittiği kızına avdet ettiği zaman, onu rahibe olup hayattan el çekmek üzere buluyor. Ve bu iki kadının, yaşlısının hayata karşı ve gencinin hayattan ayrılmak hususundaki ihtiraslar ve cidalleri anlatılıyor. Yaşı artık sinni kemale gelmiş bir adam olan Schneider, daima eşhasını, eski zaman saraylılarına adımlarını şaşırtan uzun etekli elbiseler kadar ağır, dolaşık cümlelerle konuşturuyor, ve vak'a, felsefî düşünceleri şiirle çok yüklü bir lisanla söylemek için bir vesile teşkil ediyor. Şu kadar ki, romanla tiyatrodaki üslup ve edebiyat, kariin sıkılarak kitabı elinden attığı ve ya temaşagerin - uykuya dalma-mışsa - kalkıp gittiği anda, kari ve seyirci kadar mes'ul demektir. Schneider'in bütün protestolarına rağmen, son piyesinin uzun ve gürültülü kahkahalar tahrik eden bir komedi ile beraber oynanması, ve felsefî piyesteki derin ve belîğ düşüncelerden gelmiş yorgunluğun bu suretle tadile muhtaç olduğunda ısrar edilmesi ise, bu

mes'uliyetin bir nevi mücazati sayılabilir. İlâve edeceğim ki, Schneider'in benim en çok hoşuma gitmiş eseri, Floransa hakkındaki kitabıdır. Bir ay bile kalmama imkân varken - belki bir daha hiç görememek üzere - bir gün kalmadan geçip gittiğim bu sanat beldesi, Schneidere cidden güzel sahifeler ilham etmiştir.

Philippe Chabaneix ise birbirleriyle evlenmiş ve beraber yazmış iki şairin çocuğu olan bir genç adamdır ki, Fransız şairlerinin âlemi tabii müstesna, namı bu son zamanlarda duyuldu. Bunu temin eden şey de, genç adamın, aslen Yunanlı olan meşhur şair Moreas'ın tesis ettiği şiir mükâfatını (Le bouquet d'Ophélie) isimli manzumei eş'ariyle kazanmış olmasıdır. Chabaneix'in bir kaç cilt şiiri daha varmış. Mükâfatı kazanan mecmuai eş'ar ise, Danimarka prensinin sevdası ile deli olup sonra uzun saçları ile sular üstünde sürüklenen Ophelya'nın saçları kadar ince, taze ve muattar şiirler. Ve bazısı ancak dört, en uzunları da on iki mısradan mürekkep...

*
**

Son Paris gazetelerinin ölüm haberini getirdikleri André Messenger hakkında yazacağım şu bir kaç satır, sadece bu güzel musikişinasın vermiş olduğu derin hazların şükranını eda için yazılıyor. Senesi yetmiş beşi geçen ömrünün, Parisin Opéra-Comique ve bilâhara Opérasını idare ettiği zamanlarında, Fransanın musiki hayatı üzerinde de çok tesir icra etmiş olan Messenger, memleketinin zarafet ve işvesinden emsalsiz bir muvaffakiyetle ilhamlar almıştır. İçinde

serapa ölüm ve kan olan piyesler için ağır ve pürvelvele operalar bestelemez, ancak oynak ve handan oyunlara musikisi lisan verirdi. Vaktile Folies-Bergère sahnesi için bile oyunlar bestelemişti. 1886 da yazdığı (Les deux pigeons) baleti el'an büyük Operanın en makbul oyunlarından. Eğer aldanmıyorsam, en yeni eserlerinden (L'amour masqué) yi İstanbul da alkışladı. Bu sene bile, musikisi şakrak ve coşkun yeni bir oyunu bir sahnede muzaffer olmuş. Yazdığı musiki ile hiç bir felâket ve musibet tasvir etmediği, musikisiyle canlanıp konuşan insanlar aşk nevmidileriyle ölüp öldürmedikleri, harp ve zafer sarhoşluklariyle haykırıp mematin esrariyle inlemedikleri için, Messenger'i büyük bir musikişinas saymayanlar da vardır.

Fakat hayat sade elem ve ıstırap değil hem de neş'e ve saadet olduğu için, sade bunları terennüm etmek isteyen musikişinasın keyfine ne hakla karışılabilir? Ve zannetmem ki, muasır musikişinaslar içinde, neş'e, zevk ve şetareti, ve rüzgârlarla hemen dağılıp giden bulutlar kadar hafif hüznü, daha zarif, ince ve samimî bir lisan ile terennüm etmiş olan bulunsun. Messenger'ın üslûbunda, Fransızlara has olan, şampanyaları kadar tatlı, hafif ve çapkın bir şive ve ahenk vardır. Ve son asrın en kuş ve gülünç beyinli mahlûkatını sahneye çıkartan bu musiki, en küçük bir zevk kabahatle ağırlaşmadan akıp gider, ruhlari da sürükler ve götürürdü. Menbaı ise, eski fransız musikisi ile beraber, ilâhi Mozart'ın neş'e ve zerafeti lâyet mut eserleridi, sanıyorum.

NAHİT SIRRI

Çamlıcada Bir Akşam

Şakaklarımda tel tel beyazlanan saçlara
Bakarken şen gözlerin ne kadar bulutlandı!
Bilsen, ah, o telleri ağartan baht ne kara,
Alnımı çizen tali ne korkunc, ne yamandı!

Kararan bakışlarım daldı gitti engine,
Bin bir acı hatıra coştı gönlümde gine,
İçimin ateşini döktüm de gözlerine
Ufukta sönen güneş gözlerimizde yandı.

Bağrımızda kanarken gizli gizli bir yara
Başlarımız oyuncak oldu çılgın rüzgâra;
Kızıl akşam karardı içimi sara sara,
Sonra gitti denizin dizlerine kapandı.

Sesler uyuştı sanki her taraf kesildi taş,
O zaman gözlerimde titredi bir damla yaş
Bir masal devri gibi bu gece yavaş yavaş
Nefesleri sıklaşan göğsümüze abandı!

HALİDE NUSRAT